

موسیقی شمالِ هند

تجربه‌ی موسیقی، بازنمود فرهنگ

جورج ای. راکرت

ترجمه‌ی
کبری ذوله

مؤسسه‌ی فرهنگی - هنری ماهور
تهران، پل چوبی، خیابان حقوقی، شماره‌ی ۴۲، طبقه‌ی همکف
کدپستی ۱۶۱۱۹، صندوق پستی ۴۷۷-۱۹۵۷۵
تلفن: ۷۷۶۰۱۰۲۰ فکس: ۷۷۵۰۶۵۵۳

www.mahoor.com
info@mahoor.com

موسیقی شمال هند

جورج ای. راکرت

ترجمه‌ی کبری ذوله
بازخوانی لیلا رسولی
ناظر ترجمه بابک بویان

عکس روی جلد مایکل فریمن / کُریس
چاپ اول ۱۳۹۵
تعداد ۲۰۰۰ جلد
لیتوگرافی، صحافی و چاپ چاپ بازرگانی

© حق چاپ محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۷۷۲-۵۱-۷ ISBN: 978-964-8772-51-7

این کتاب را خانم پرتو هوشمند راد معرفی کردند و ناشر از این بابت از ایشان سپاسگزار است.

فهرست

۸.....	دیباچه.....
۱۰.....	پیشگفتار.....
۱۴.....	فهرست تراک‌های سی‌دی.....
۱. تجدد و سنت.....	
۱۷.....	فرهنگی با تنوعی گیج‌کننده.....
۲۳.....	مباحث مطرح شده در این کتاب.....
۲۳.....	بعد عبادی.....
۲۴.....	موسیقی ساخته شده و بداهه.....
۲۵.....	هجاهای کلامی.....
۲۵.....	هجا برای نامگذاری زیروبمی‌ها.....
۲۹.....	کهن و نو درس‌زمینی باستانی.....
۳۵.....	سیرپیشرفت موسیقی هند.....
۲. حس و حال.....	
۳۷.....	تلویحات مذهبی.....
۳۸.....	متون مقدس.....
۴۰.....	هجاهای کلامی.....
۴۲.....	ژانر آوازی دهروپاد.....
۴۴.....	ژانر آوازی ترانا.....
۴۵.....	متن آوازاها.....
۴۸.....	تمرینات نوازندگان.....
۴۹.....	نُه حال و هوا.....
۵۱.....	تأثیرات فراموسیقایی.....
۵۵.....	خلاصه.....
۳. آموزش، یادگیری و اجرای موسیقی.....	
۵۷.....	آموزش و یادگیری موسیقی.....
۵۸.....	سنت‌های قدیمی درهیتی نو.....
۶۲.....	۶۲.....
۴. ریتم و طبل‌نوازی.....	
۶۵.....	۶۵.....

۶۷.....	تالا.....
۶۷.....	تیکا: تال به عنوان جایگزینی برای صدای طبل.....
۶۹.....	الگوهای شمارش مربوط به تال.....
۷۱.....	تبلا.....
۷۲.....	کایدا.....
۷۲.....	تیهایی.....
۷۵.....	سایر سنت‌های طبل نوازی.....
۷۷.....	خلاصه.....
۷۹.....	۵. آواز و اجرا.....
۸۰.....	موسیقی ساخته شده و بداهه.....
۸۳.....	راگ چیست.....
۸۴.....	راگا در اجرا.....
۸۵.....	بسط و گسترش فی البداهه‌ی قطعه.....
۸۵.....	برخیال.....
۸۶.....	ویستار.....
۸۸.....	تان.....
۹۰.....	خیال و سبک‌های موسیقایی.....
۹۰.....	کلام در سبک‌های کلاسیک.....
۹۱.....	سایر ژانرهای آوازی.....
۹۴.....	خلاصه.....
۹۵.....	۶. سازهای ملدیک و ریتمیک.....
۹۷.....	سازهای واخوان.....
۹۸.....	سازهای ملدیک.....
۹۹.....	تحکیم جایگاه موسیقی سازی.....
۱۰۰.....	سیتار و سازد.....
۱۰۳.....	سیتار و سازد.....
۱۰۷.....	دیگر سازهای ملدیک.....
۱۱۱.....	گروه‌نوازی.....
۱۱۲.....	خلاصه.....

۷. پیوستن دنیای کهن به دنیای جدید..... ۱۱۳
- تأثیر مردم سالاری جدید بر موسیقی..... ۱۱۴
- صنعت الکترونیک: حفظ و نثر سنت ها..... ۱۱۵
- گفته‌هایی از استاد سالخورده..... ۱۱۷
- واژه نامه..... ۱۲۲
- مراجع..... ۱۳۰

فهرست تراک‌های سی‌دی

۱. لاتا مانگشکار *میرا سایا* را می‌خواند. برگرفته از *گریت آرتیست*، گریت هیتس، اثر لاتا مانگشکار. استفاده با مجوز شرکت سهامی سرگاما ایندیا ۱،۳۲۰۳۰.
۲. تمرین جاتی جهانند.
۳. تمرین جاتی لایا.
۴. ودا ۱ مناجات ریگ ودا. استفاده با مجوز ناشر، بارنسایتر-ورلاگ.
۵. ودا ۲ مناجات ساما ودا. استفاده با مجوز ناشر، بارنسایتر-ورلاگ.
۶. ودا ۳ مناجات یاجور ودا. استفاده با مجوز ناشر، بارنسایتر-ورلاگ.
۷. داگار آلاپ در راگ تودی. حق انتشار ۱۹۹۹ توسط راگا رکوردز.
۸. جُور میانه در راگ تودی. حق انتشار ۱۹۹۹ توسط راگا رکوردز.
۹. جُور تند در راگ تودی. حق انتشار ۱۹۹۹ توسط راگا رکوردز.
- ۱۰ و ۱۱. دارا دهروپاد و بُولبانت‌هایی در راگ تودی. حق انتشار ۱۹۹۹ توسط راگا رکوردز.
۱۲. تَرانا.
۱۳. میرا بهاجان توسط آنوپ جالوتا. برگرفته از بهاجان گانا، با مجوز شرکت سهامی یونیورسال میوزیک ایندیا. بمبئی. هند.
۱۴. عبارتی با تلفظ دشوار. استفاده با مجوز رتیش داس، گروه تیلانوازان تورنتو.
۱۵. تمرین گیتی ۱.
۱۶. تمرین گیتی ۲.
۱۷. تمرین گیتی ۳.
۱۸. تیهایی ۱.
۱۹. تیهایی ۲.

۳۰. تیهایی ۳.

۳۱. تیهایی ۴.

۳۲. توکرا

۳۳. آلا راکها، چاگردار و به دنبال آن تیپالی گات. دونوازی تبلائی استاد آلا راکها و ذکیر حسین. نظارت بر حقوق جهانی توسط انتشارات پرشس تایم (ای اس سی ای پی)، حق انتشار، شرکت مُمنت رکوردز.

۳۴. راگ گاتور سارنگ: آشا بهوسله چهوتا خیال می‌خواند. سی دی اف ۹۰۶۹۱ علی اکبر خان و آشا بهوسله: هنرمندان. استفاده با مجوز ای ام ام پی رکوردز.

۳۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸ و ۲۹. رشید خان، بخش‌هایی از خیال در باگسگری. رشید خان و ذکیر حسین. نظارت بر حقوق جهانی توسط انتشارات پرشس تایم (ای اس سی ای پی)، حق انتشار، شرکت مُمنت رکوردز.

۳۰. ولایت خان، سیتار به سبک گایاکی در سنج شاراوانی. ولایت خان و ذکیر حسین. نظارت بر حقوق جهانی توسط انتشارات پرشس تایم (ای اس سی ای پی)، حق انتشار، شرکت مُمنت رکوردز.

۳۱. جانکیبای غزلی را در راگ بهایراوی می‌خواند. فنا کایسا بنا کایسا، برگرفته از ویتهج میوزیک فرام اندیا. مجوز استفاده‌ی رایگان از راوندِر رکوردز (۱-۸۰۰-راوندِر).

۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵ و ۳۶. راگ چاندراناندان: علی اکبر خان ساژد می‌نوازد. سی دی ۹۰۰۰۲ علی اکبر خان: هنرمند/ آهنگساز. استفاده با مجوز ای ام ام پی رکوردز.

۳۷. نیکهیل بنرجی در راگ سیندهور کهماج، سیتار گات می‌نوازد. ۱۹۷۲ اجرای زنده‌ی نیکهیل بنرجی در آمستردام، حق انتشار ۱۹۹۳ توسط راگا رکوردز.

۳۸. شیوکومار شارما در راگ راگشری سنتور می‌نوازد. شیو کومار شارما و ذکیر حسین. نظارت بر حقوق جهانی توسط انتشارات پرشس تایم (ای اس سی ای پی)، حق انتشار، شرکت مُمنت رکوردز.

۳۹. سلطان خان برای آواز محلی راجستانی، سرنگی می‌نوازد. استاد سلطان

- خان و ذکیر حسین. نظارت بر حقوق جهانی توسط انتشارات پرشس تایم (ای اس سی ای پی)، حق انتشار، شرکت مُمنت رکوردز.
۴۰. هرپراساد چائوراسیا در راگ جایاشری، بانسوری می‌نوازد. استفاده با مجوز ناواراس رکوردز، انگلستان، برگرفته از این آر سی دی ۰۰۷ هرپراساد چائوراسیا. راگ جایت.
۴۱. نمونه. با مجوز ریتش داس، گروه تبلانوازان تورنتو.
۴۲. ماراسیم: جاگیت سینگ غزل مدرن می‌خواند. با مجوز سونی میوزیک ایندیا.
۴۳. یلو گال. توسط کریشنا بت و جودی استچر ۱۹۸۲. با مجوز جودی استچر.

مجموعه‌ی موسیقی جهان درآمدی نوآورانه بر موسیقی جهان است که بررسی می‌کند مردم چگونه در زندگی خود به موسیقی معنا می‌بخشند و از آن بهره می‌برند.
ویراستاران مجموعه: بانی سی. وید و پاتریشیا شیپان کمبل

موسیقی شمال هند یکی از چند جلد مورد پژوهی است که می‌توان در کنار کتاب موسیقایی بیان‌پیشیم که جلد محوری مجموعه‌ی موسیقی جهان است به آن رجوع کرد. کتاب موسیقایی بیان‌پیشیم در برگیرنده‌ی موسیقی فرهنگ‌های گوناگون و چارچوبی برای کاوش در فعالیت‌های موسیقایی سراسر دنیا است. این کتاب بسترساز مجموعه‌ای از مورد پژوهی‌هایی است که هر یک بر منطقه‌ی مستقلی از دنیا متمرکزند. هریک از این مورد پژوهی‌ها موسیقی معاصر را مبدأ قرار داده و سنت‌ها و اطلاعات تاریخی را آنجا که به زمان حال مربوط می‌شوند مورد بحث قرار می‌دهد.

شمال هند سرزمین سنت‌های موسیقایی بسیاری است که هر کدام دارای سبک‌ها، ژانرها و کاربست‌های بسیار متنوعی است. موسیقی شمال هند با نگاهی اجمالی، به بررسی ریتم‌ها، سنت‌های طبل‌نوازی، سبک‌های آوازی و اجرایی، و سازهای ملدیک و ریتمیک موسیقی این سرزمین می‌پردازد. نویسنده‌ی کتاب، جورج راکرت، براساس تجربیاتی که در نواختن گیتار، خوانندگی، و تدریس موسیقی داشته‌است، تمرینات موسیقایی متعددی در این کتاب فراهم آورده تا از این رهگذر، خوانندگان را در درک مفاهیم اصلی موسیقی شمال هند یاری کند. کتاب حاضر، گستره‌ای از مناجات‌های ودایی دوران باستان تا سرودهای عبادی جدید، و از اجراهای وزین و متفکرانه‌ی راگاها تا هیجان کنسرت‌های سیتار، سازد، و تیلای مدرن را دربرمی‌گیرد. سه محور اصلی که در این کتاب مورد بحث قرار می‌گیرند عبارتند از بُعد عبادی موسیقی شمال هند، موسیقی ساخته شده و بداهه در سبک‌های مختلف موسیقی هندی، و اهمیت هجاهای کلامی در زیبایی‌شناسی موسیقایی شمال هند. کتاب حاضر حاوی مضامین با هنرمندان در رابطه با آثار و اجراهایشان نیز هست. موسیقی شمال هند به شرح ساختار و محتوای موسیقی شمال هند می‌پردازد و در عین حال به ابعاد برجسته‌ی مذهبی و فرهنگی این سرزمین هم توجه می‌کند. یک سی دی ۷۰ دقیقه‌ای (حاوی نمونه‌هایی از موسیقی مورد اشاره در متن) نیز ضمیمه‌ی این کتاب شده‌است.

درباره‌ی نویسنده

جورج ای. راکرت مدرس بلندپایه‌ی موسیقی در ام آی تی است که سال ۱۹۶۷ در محضر سازدنواز شهیر هندی، علی اکبر خان، به یادگیری موسیقی هندی پرداخت. وی یکی از مؤسسان و مدیران مرکز موسیقی شمال هند «خان» در کالیفرنیا است و به تدریس این موسیقی در ایالات متحده، کانادا، هند و اروپا اشتغال داشته‌است. جورج ای. راکرت آهنگسازی چندین محصول در حوزه‌ی ارکستر، فیلم و رقص را برعهده داشته و چهار جلد کتاب نیز در زمینه‌ی موسیقی کلاسیک شمال هند به رشته‌ی تحریر درآورده‌است.

